

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ В ЛОВЕШКО

МИНАЛО И НАСТОЯЩЕ

ARCHAEOLOGICAL RESEARCH IN LOVECH REGION

PAST AND PRESENT

НАЦИОНАЛЕН | NATIONAL
АРХЕОЛОГИЧЕСКИ МУЗЕЙ | ARCHAEOLOGICAL MUSEUM
КАТАЛОЗИ | CATALOGUES
ТОМ XIX | VOLUME XIX

АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ В ЛОВЕШКО МИНАЛО И НАСТОЯЩЕ

ARCHAEOLOGICAL RESEARCH IN LOVECH REGION PAST AND PRESENT

1892 - 1921 - 1948

НАЦИОНАЛЕН АРХЕОЛОГИЧЕСКИ ИНСТИТУТ С МУЗЕЙ | NATIONAL ARCHAEOLOGICAL INSTITUTE WITH MUSEUM
ПРИ БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ | BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

СОФИЯ 2020 SOFIA

Изложбата е организирана от НАИМ-БАН и РИМ Ловеч. Реализира се във връзка с 115 години от откриването на първата музейна експозиция на Народния музей (НАИМ-БАН) и 125 години от създаването на РИМ Ловеч.

The exhibition is organized by the NAIM-BAS and RMH Lovech. It is realized on the occasion of the 115th anniversary of the opening of the first museum exposition of the National Museum (NAIM-BAS) and 125th anniversary of the establishment of the RMH Lovech.

1892 - 1921 - 1948

1869

Изложбата е осъществена с подкрепата на РИМ Ловеч и Българска академия на науките.

The exhibition is realized with the support of the RMH Lovech and the Bulgarian Academy of Sciences.

Куратори на изложбата: Мая Валентинова, Станимира Танева

Curators of the exhibition: Maya Valentinova, Stanimira Taneva

Редактори: Христо Попов, Кръстю Чукалев, Калоян Праматаров, Станимира Танева

Editors: Hristo Popov, Krastyu Chukalev, Kaloyan Pramatarov, Stanimira Taneva

Езиков редактор (български език): Радина Попова

Bulgarian language editing: Radina Popova

© **Автори на текстове:** Христо Попов, Мая Валентинова, Любен Лещаков, Станимира Танева, Миглена Стамберова, Калоян Праматаров, Вера Атанасова, Радослав Гушераклиев, Андрей Стоицов, Христина Василева

© **Authors of the texts:** Hristo Popov, Maya Valentinova, Lyuben Leshtakov, Stanimira Taneva, Miglena Stamberova, Kaloyan Pramatarov, Vera Atanasova, Radoslav Gushterakliev, Andrei Stoicov, Hristina Vasileva

© **Автори на анотации:** Мая Валентинова, Любен Лещаков, Станимира Танева

© **Authors of annotations:** Maya Valentinova, Lyuben Leshtakov, Stanimira Taneva

© **Снимки:** Красимир Георгиев, Александър Няголов

© **Photos:** Krasimir Georgiev, Aleksandar Nyagolov

© **Превод на текстове и анотации:** Калоян Праматаров, Слави Костадинов, Яна Димитрова

© **Translation:** Kaloyan Pramatarov, Slavi Kostadinov, Yana Dimitrova

Консервация и реставрация на предметите: Антоанета Борджиева, Иво Чехларов, Силвия Борисова, Ренета Караманова-Златкова, Петя Пенкова, Чавдар Чомаков

Conservation and Restoration of exhibits: Antoaneta Bordjjeva, Ivo Chehlarov, Silviya Borisova, Reneta Karamanova-Zlatkova, Petya Penkova, Chavdar Chomakov

© **Дизайн карти:** Надежда Кечева

© **Maps design:** Nadezhda Kecheva

© **Национален археологически институт с музей при Българската академия на науките, 2020**

© **National Archaeological Institute with Museum at the Bulgarian Academy of Sciences, 2020**

© **Графичен дизайн:** „Найс АН“ ЕООД

© **Layout and prepress:** Nice AN EOOD

Печат: Алианс Принт ЕООД

Printed by: Alliance Print Ltd.

Национален археологически музей

Каталози, том XIX: ISSN 2367-8860

Археологически проучвания в Ловешко. Минало и настояще

ISBN 978-954-9472-93-6

National Archaeological Museum

Catalogues, vol. XIX: ISSN 2367-8860

Archaeological Research in Lovech Region: Past and Present

ISBN 978-954-9472-93-6

Всички права са запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде репродуцирана, публикувана, изцяло или отчасти, или в съкратен вариант, преразказана или преработена с фабрични или електронни средства, прелечатвана или записвана под каквато и да било форма без изричното писмено разрешение на издателя.

СЪДЪРЖАНИЕ

За археологията в Ловешко. Опит за равностметка и поглед към новите (стари?) предизвикателства

Христо Попов 7

Владиня и Летница. Нови археологически проучвания в Ловешкия регион

Селище от началото на II хил. пр.Хр. и плосък некропол от късната класическа и ранноелинистическата епоха при с. Владиня, Ловешко

Мая Валентинова 49

Тракийското селище край Летница

Любен Лещаков, Андрей Стоицов, Христина Василева 67

Каталог 82

История на археологическите проучвания в Ловешкия регион

Праисторията по средното течение на река Осъм

Станимира Танеева 111

Бронзовата епоха по средното течение на река Осъм

Мая Валентинова 123

Тракийската култура по средното течение на река Осъм през I хил. пр.Хр.

Миглена Стамберова 137

Римската епоха в Ловешкия край

Калоян Праматаров 153

Монети и монетна циркулация по средното течение на река Осъм (VI в. пр.Хр. – III в. сл.Хр.)

Радослав Гуштераклиев 169

Ловеч и Ловешко през Средновековието (VII – XIV в.)

Вера Атанасова 179

Карти 190

Библиография 200

CONTENTS

Of the Archaeology in Lovech Region. An Attempt for Assessment and an Insight into the Contemporary (or Long-standing?) Challenges

Hristo Popov 7

Vladinya and Letnitsa. New Archaeological Research in Lovech Region

Settlement from the Second Millennium BC and Flat Necropolis from the Late Classical and Early Hellenistic Periods near Village Vladinya, Lovech Region

Maya Valentinova 49

Thracian Settlement near Letnitsa

Lyuben Leshtakov, Andrei Stoicov, Hristina Vasileva 67

Catalogue 82

History of Archaeological Research in Lovech Region

Prehistory Along the Middle Course of the Osam River

Stanimira Taneva 111

The Bronze Age Along the Middle Stream of Osam River

Maya Valentinova 123

The Thracian Culture Along the Middle Osam Valley in the First Millennium BC

Miglena Stamberova 137

The Roman Age in Lovech Region

Kaloyan Pramatarov 153

Coins and Coin Circulation Along the Middle Course of Osam River (6th Century BC – 3rd Century AD)

Radoslav Gushterakliev 169

Lovech and the Lovech region in the Middle Ages (7th – 14th Centuries)

Vera Atanasova 179

Maps 190

Bibliography 200

Драги читатели,

Първоначалната идея за формата и обема на тази книга беше по-различен и предвиждаше направата само на каталог за временната изложба, която НАИМ-БАН и РИМ Ловеч организират във връзка със спасителните археологически проучвания, проведени в района на село Владиня и град Летница през 2019 и 2020 г. Постепенно, с напредването на работата, стана ясно, че събраното като информация е много повече. Трябваше да го споделим. Отворени бяха архиви, докоснаха се спомени. Отново се появиха фигури на незаслужено позабравени хора, на които Ловеч и българската наука и култура дължат много. Ето защо решихме книгата да бъде наречена „**Археологически проучвания в Ловешко. Минало и настояще**“ с два основни акцента – от една страна, върху новите проучвания и постижения от последните две години, а от друга, върху богатата и преминала през много перипетии история на археологическите проучвания в Ловешкия край, които започват преди повече от 120 години. Искам да изкажа своята най-дълбока благодарност на целия екип, спомогнал за създаването на книгата и на изложбата. Благодаря за добросъвестния труд на колегите от РИМ Ловеч и НАИМ-БАН – археолози, реставратори, фотографи. Благодаря на всички приятели, на всички познати и непознати хора, за които Ловеч е родно място, или, които житейският път е довел до Ловеч, за това, че откликнаха, запалиха се за идеята и побързаха да предоставят информация от своите лични архиви. За мен, като ловчалия, създаването на книгата беше не само професионален, но и личен ангажимент, също както и за моя приятел и съученик от Езиковата гимназия Найден Ангелов, комуто дължим благодарност за предпечатната подготовка и дизайна на изданието.

Книгата излиза под № 19 на поредицата „Каталози“ на Националния археологически музей. Официално посветихме изложбата в Регионален исторически музей Ловеч на две несъвсем кръгли годишнини – 115 години от откриването на пър-

Dear readers,

The initial idea for the form and the volume of this book was different. We planned to issue only a catalogue of the temporary exhibition, organized by NAIM-BAS and RMH Lovech and dedicated to the rescue archaeological excavations in the region of Vladinya village and the town of Letnitsa in 2019 and 2020. Progressively, as the work advanced, it became clear that the accumulated information is much more. We had to share it. Archives were opened, memories were touched. The personalities of undeservedly forgotten people, to whom Lovech and Bulgarian science and culture owe much, appeared again. That's why we decided this book to be titled “**Archaeological Research in Lovech Region. Past and Present**”. It has two general accents – the new research and acquirements from the last two years and the rich history of the archaeological research of Lovech region that has gone through many vicissitudes for more than 120 years.

I would like to express my deepest gratitude to the team that created the book and the exhibition. I thank the colleagues from RMH Lovech and NAIM-BAS – archaeologists, restorers, photographers, for their conscientious work. I thank all friends, known and unknown people, for whom Lovech is a hometown or whose life paths have led to Lovech, for their respond and devotion to the idea and for providing us with information from their personal archives. For me as a person born in Lovech, the creation of this book was not only a professional, but also a personal commitment, as it was so for my friend and a classmate from the Foreign Languages High school Naiden Angelov, to whom we owe gratitude for the prepress and design of the volume.

The book is issued as № 19 of “Catalogues” series of the National Archaeological Museum. We've officially dedicated the exhibition in the Regional Museum of History in Lovech to two anniversaries: 115 years from the opening of the first permanent exhibition of the National Museum in 1905 and 125 years from the establishment

вата постоянна експозиция на Народния музей през 1905 г. и 125 години от създаването в Ловеч на музея при читалище „Наука“ през 1895 г.

Но каква полза от посвещения, ако няма смислено настояще и липсват идеи и посоки за бъдещето? Само със спомени не може, но не можем и да си позволим да обречем на забвение направеното от нашите предшественици, техния дух, ентузиазъм и личен пример при разкриването и опазването на безценното археологическо наследство на Ловешкия край. Дух и ентузиазъм, с които Ловеч винаги се е гордеел. Затова изложбата беше повод да се върнем към някои запустели пътеки, вече открити и извървени от Стефан Ватев, Михаил хаджи Неделчев, Гено Иванов, Николай Джамбазов, Йорданка Чангова, Георги Китов, Павел Павлов, Мария Цачева, Младен Стоянов и много други учени и специалисти, на които дължим натрупаното през годините археологическо богатство на Ловеч и Ловешко. За съжаление, днес това богатство има незаслужена нерадостна съдба и остава далеч от хората, които често и не знаят за него.

На места написаното в книгата е критично и вероятно няма да се хареса на всички. Тази критика не е опит да се търсят виновни (каква полза?), а да се търсят верни посоки, като се направи честна и реалистична оценка. Без да използваме по-приятни нюанси и розови очила. Това, което вече се е случило, не можем да променим, но от нас зависи да направим това, което ни е по силите, за да променим за по-добро бъдещето – нашето и на нашите наследници.

Книгата е подадена приятелска ръка, такава, каквата винаги е имало още от времената на Народния музей и музея при читалище „Наука“, времената на Вацлав Добруски и на д-р Стефан Ватев. Дължим го на паметта на нашите предшественици и на задачата да пазим и да продължим да разкриваме богатото историческо наследство на родния край – задача, която в момента се е паднала на нас.

доцент д-р Христо Попов
директор на Националния
археологически институт с музей
Българска академия на науките

of the Museum of the “Science” Community Center in Lovech. But what a benefit from dedications if there are no sensible present and no directions to the future? We can’t go on only with the memories, but we can’t also allow ourselves to give to oblivion the deeds of our predecessors, their spirit, enthusiasm and example, when we reveal and preserve the inestimable heritage of Lovech region. Spirit and enthusiasm, which Lovech has always been proud of. Thus, the exhibition was a good occasion to go back to some desolate paths, found and walked by Stefan Vatev, Mihail Hadži-Nedelchev, Geno Ivanov, Nikolai Djambazov, Yordanka Changova, Georgi Kitov, Pavel Pavlov, Maria Tsacheva, Mladen Stoyanov and many other scientists and specialists, to whom we owe the accumulated archaeological wealth of Lovech and its region through the years. Unfortunately, today this wealth has an unrighteous and regretful fate and remains far from the people, which often even don’t know about it.

Some parts of the texts in the book are critical and will probably not be approved by everyone. This criticism is not an attempt a guilt to be sought (and no need for this), but the right directions to be pursued, by making an honest and realistic assessment, without using more pleasant nuances and “rose-colored glasses”. What already happened can’t be changed, but it is our duty to do our best to change the future for good – ours and the one of our successors.

This book is a friendly given hand, one that has always been there – since the times of the National Museum and the Museum of the “Science” Community Center, the times of Václav Dobruský and Dr. Stefan Vatev. We owe it to our predecessors and to our mission to keep and to continue to reveal the rich cultural heritage of our home place – a mission, which at this moment falls on us.

Assoc. prof. Dr. Hristo Popov
Director of the National
Archaeological Institute and Museum
Bulgarian Academy of Sciences